

Роман Л.А.

Інформаційні технології як інновація у викладанні української мови як іноземної

Роман Лілія Анатоліївна, кандидат філологічних наук,
викладач кафедри суспільних наук та українознавства
Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Анотація. У статті аналізуються види та роль інформаційних мультимедійних технологій як інновацій у викладанні української мови як іноземної. Досліджуються переваги використання інформаційних мультимедійних технологій перед уже існуючими педагогічними технологіями.

Ключові слова: інновації, інформаційні технології, педагогічні технології, мультимедія, українська мова як іноземна

Виклики часу вимагають від університетів готувати конкурентно спроможного спеціаліста, який вільно володітиме іноземною мовою, що дозволить йому самостійно збирати і обробляти необхідну інформацію, не тільки в українських, а й в закордонних виданнях, а відтак буде спроможний використовувати її в процесі розв'язання життєвих та професійних ситуацій і приймати рішення для професійної самореалізації. Щоб підготувати такого спеціаліста, вищі заклади освіти повинні оновити засоби та технології навчання, спрямовуючи навчальний процес на задоволення потреб суспільства та запитів студентів.

Серед інновацій, які дозволяють досягнути принципово нового рівня у викладанні навчальних дисциплін є інформатизація навчального процесу. Інформатизація навчального процесу забезпечує високий рівень інформаційного обслуговування, доступність до джерел достовірної інформації, візуалізацію інформації, істотність даних, що використовуються [4]. В свою чергу, використання відкритих інформаційних систем сприяє потужному розвитку всіх галузей наук, а відтак одним із пріоритетних напрямів процесу інформатизації сучасного суспільства є впровадження нових інформаційних технологій в систему освіти. Застосування нових інформаційних засобів дало змогу перебудувати навчання не лише у сфері природничих, а й гуманітарних дисциплін, таких як іноземні мови.

У методиці викладання іноземних мов загальноприйнятою є думка (С. Бернштейн, Л. Щерба, А. Супрун, Р. Барсук, Є. Поліванов, В. Виноградов, В. Журавльов), що під час навчання іноземної мови важливо створити комфортне мовне середовище, яке має високий освітній потенціал та активізує комунікативно-пізнавальну діяльність. У контексті вищезазначеного важко переоцінити переваги інформаційних технологій.

Метою нашої публікації є короткий огляд переваг таких інформаційних технологій як мультимедійні засоби у викладанні української мови як іноземної.

На сьогодні поряд із традиційними навчальними підручниками та посібниками є чимало інформаційних технологій, які включають автоматизовані навчальні курси з іноземних мов, і які, по суті, є мультимедійними продуктами. Науковці стверджують, що завдяки мультимедійним програмам студенти можуть працювати у своєму ритмі та згідно зі своїми потребами. Досвід проведення експериментальних досліджень свідчить про те, що найкращі результати були отримані тими студентами, які використовували мультимедійні навчальні програми, тому що принципи технології мультимедія характеризуються актами одночасності

візуального та слухового сприймання, синтезу та синхронізації вербалізованих та невербалізованих знань, синхронізації та інтеграції часово-просторових та візуально-просторових джерел навчальної інформації. Серед переваг мультимедійних прикладних програм, які використовують сучасну методику інтенсивного вивчення мови, є також те, що вони виконують як інформаційно-пізнавальну, так і контролюючу функції. Крім того, одним із засобів інтенсифікації навчального процесу загалом та навчання української мови як іноземної зокрема є використання всесвітньої інформаційної мережі Інтернет. Велика кількість Інтернет-сайтів, що з'явилися останнім часом, присвячено вивченню іноземних мов. Це не тільки словники й граматичні правила, але також ігри зі словами, кросворди, чайнворди, що активізують пізнавальну діяльність студентів. Різної складності on-line тести пропонують широкий діапазон завдань, які розкривають самобутність історії й культури країн, що вивчаються. В останніх публікаціях на тему використання Інтернет-методик для вивчення іноземних мов акцент робиться на таких можливостях Інтернету як: читання on-line версій газет та журналів з метою засвоєння культурологічних аспектів вивчення мови; обмін письмовими повідомленнями з іноземними адресатами; можливість оперативної публікації власної інформації, створення власних Інтернет-проектів (веб-сторінок); участь у текстових та голосових чатах, у телекомунікаційних міжнародних проєктах, конкурсах, олімпіадах, телеконференціях та відео конференціях on-line.

Мультимедійні технології в процесі викладання іноземної мови у вищій школі охоплюють електронні підручники, самостійно підготовлений викладачем матеріал, презентацію інформації за допомогою програми Power Point, відео-метод, електронну пошту, рольові ігри, електронні інтерактивні дошки та ін.

Електронні підручники дають можливість викладачеві знаходити індивідуальний підхід до студентів, підвищити їх мотивацію до вивчення іноземної мови, адже студенти стають суб'єктами навчання. Значна кількість авторів пропонують реалізовувати в електронних підручниках переважно більшість дидактичних завдань – від мотивації навчання, подання навчального матеріалу, виконання тренувальних вправ, організації самостійної роботи до контролю за рівнями навчальних досягнень учнів і виставлення оцінок. Такий підхід можливий, але тоді слід говорити не про електронний підручник, а про автоматизовану систему навчання, яка призначена для забезпечення в автономному режимі процесу навчання і використовуватись вона повинна для самоосвіти.

Але, як показує практика, потрібні електронні реалізації засобів навчання дають викладачеві можливість користуватися перевагами інформаційно-комунікаційних технологій. До таких засобів за аналогією зі стандартними засобами навчання можна віднести:

- *електронний посібник* – електронне навчальне видання, яке доповнює або частково замінює підручник (не електронний, а звичайний) у поданні навчального матеріалу з певного предмету, курсу, дисципліни;
- *електронний навчально-наочний посібник* – електронне навчальне видання, що містить сукупність наочних матеріалів, представлених засобами мультимедії на допомогу у викладанні;
- *електронний словник* – довідкове електронне видання упорядкованого переліку мовних одиниць (слів, словосполучень, фраз, термінів, імен, знаків) державної або іноземних мов, доповнене відповідними програмними засобами пошуку і відбору довідкової інформації, можливістю прослуховування фрагментів словника;
- *електронна енциклопедія* – довідкове електронне видання основних відомостей з однієї чи усіх галузей знання та практичної діяльності, поданих у коротких статтях, розташованих за алфавітним принципом або в систематичному порядку, доповнених аудіо- та відеоматеріалами, програмними засобами пошуку і добору довідкових матеріалів;
- *комп'ютерні аудіовізуальні засоби навчання* – комплекси різноманітних відео і звукових посібників, які використовуються для відтворення відео- та аудіоматеріалів засобами інформаційних технологій під час вивчення державної та іноземних мов.
- *електронні засоби контролю навчальних досягнень студентів* – комп'ютерні програми, призначені для створення тестових завдань, проведення тестування та фіксації результатів.

Серед переваг електронних підручників: наочність подачі матеріалу, можливість коригування підручника та адаптація його до рівня і вимог дисципліни, самоконтроль проходження матеріалу, зворотній зв'язок, легкість у застосуванні та користуванні.

Презентація інформації (за самостійно підібраним матеріалом) за допомогою програми Power Point дає можливість охопити всі види мовленнєвої діяльності студентів (писання, читання, говоріння, аудіювання та переклад). Самостійно підібраний викладачем матеріал є найбільш спрямованим і доцільним для презентації, оскільки викладач іноземної мови готує і підбирає інформацію відповідно до вимог університетської та професійно спрямованої спеціалізації.

Відео-метод – це високоефективна можливість подачі інформації, оскільки основною перевагою цього методу є наочність інформації, яка є більш доступною для сприйняття, а відтак, легше і швидше засвоюється.

Електронна пошта є одним з допоміжних методів функції контролю, а також додатковим методом спілкування. Студенти мають можливість уточнити інформацію або вирішити питання, що виникли в позааудиторний час, тим самим якісніше підготувати домашнє завдання, виконавши всі вимоги викладача.

Використання рольових ігор дає можливість учасникам спілкуватися один з одним, граючи певну роль.

Студенти повинні знайти інформацію, необхідну для виконання своєї ролі, що стимулює самостійність студента в пошуку та підборі необхідної та цікавої інформації іноземною мовою.

Електронні інтерактивні дошки є найбільш універсальною та ефективною мультимедійною технологією у процесі викладання іноземної мови. За допомогою електронної інтерактивної дошки досліджуваний матеріал подається в повному обсязі і чітко вимальовується на екрані, що націлює кожного студента на активну діяльність на уроці.

Інноваційні технологічні засоби викладання іноземної мови у вищій школі дають можливість удосконалити методи подачі граматичної та лексичної інформації, практики монологічного і діалогічного говоріння, навчання письма та відпрацювання вимови, постійного поповнення словникового запасу студентів. Мультимедійні технології допомагають викладачеві іноземної мови у вищій школі коригувати навчальний процес, враховуючи інтереси і можливості окремих студентів, реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні і забезпечити індивідуалізацію і диференціацію навчання.

Використання мультимедійних технологій при навчанні іноземної мови сприяє комунікативно-орієнтованій спрямованості такого навчання. Це в свою чергу значно покращує якість подачі матеріалу та ефективність засвоєння матеріалу. Впровадження інноваційних технологій збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення української мови з боку студентів і веде до більш тісної співпраці між викладачем і студентами.

Для успішного впровадження мультимедійних технологій у процес викладання іноземної мови у вищій школі необхідно мати такі компоненти як програмні засоби (мультимедійні диски, презентації, відео -, аудіо-ролики, ресурси мережі Інтернет), а також обладнання (ПК, аудіо-, відео- апаратура, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка).

Так, на занятті з іноземної мови, маючи відеосупровід пропонованого матеріалу, студенти мають можливість ознайомитися з соціокультурними реаліями країни, мова якої вивчається, спостерігати за мімікою та жестами, носіїв мови, що вивчається.

Викладання української мови як іноземної у вищій школі з використанням мультимедійних технологій дає можливість перейти від пасивної подачі матеріалу до активного способу реалізації освітньої діяльності, в якому студент стає не тільки центральним об'єктом процесу, а й активним його учасником. Тому мультимедійні технології не повинні ставати центром процесу навчання, а нести допоміжний, пізнавальний характер, а також бути допоміжним засобом активізації уваги студента. Таким чином, активізується й навчальний процес за рахунок збільшення наочності навчального матеріалу і відбувається плідна інтерактивна взаємодія між викладачем і студентом.

Викладання української мови як іноземної професійного спрямування (як-от, медичного, економічного та ін.) – це вузькоспеціалізована та професійно-спрямована галузь викладання іноземної мови і використання технологічних інновацій є доцільним щонайменше з трьох причин. По-перше, при подачі нового ма-

теріалу, тому що мультимедійні технології дозволяють ілюструвати новий (як граматичний, так і лексичний) матеріал різноманітними наочними і пізнавальними засобами. По-друге, при закріпленні вивченого матеріалу. При використанні електронної дошки або презентації в Power Point, студенти бачать вивчений матеріал в цілісній структурній формі. По-третє, мультимедійні технології можливо використовувати як засіб емоційного розвантаження. В цьому випадку вони виступають як додатковий інструмент, що знімає втому і напруження через зміну виду діяльності. І, звичайно ж, мультимедійні технології служать унікальною підмогою при перевірці знань студентів.

При використанні електронної інтерактивної дошки викладач може подати інформацію різних тем різним кольором. За допомогою комп'ютерної програми Power Point можна розробити чималу кількість лексичних вправ на засвоєння цієї теми. Якщо студенти не впевнені в перекладі хоча б одного зі словосполучень, то вони можуть навіть почати дискусію, обговорюючи іноземною мовою різні словосполучення, речення, тексти, діалоги. Це, звісно, можна зробити і без мультимедійних технологій, але вони сприяють візуалізації та структурності вправ, а це, в свою чергу, підвищує мотивацію та зацікавленість студентів.

З іншого боку, вже ознайомившись з новою лексичною темою, а головне, засвоївши нову вузькоспеціалізовану лексику, студенти можуть переходити до більш широкого спектру лексичних завдань. Викладачі, засвоюючи та впроваджуючи мультимедійні технології, можуть ускладнювати завдання не лише для студентів, але й, вдосконалюючись самостійно, використовувати більш складні аспекти та можливості інноваційних мультимедійних технологій у викладанні української мови як іноземної.

Слід звернути увагу на ще одну перевагу використання мультимедійних технологій у процесі навчання іноземної мови. Це функція контролю. Оскільки оцінювання відбувається автоматично і без прямої участі викладача, підвищується об'єктивність оцінювання знань студентів, викладач виконує функцію консультанта і водночас перестає бути джерелом негативних

емоцій. Також слід згадати такий позитивний психологічний момент у викладанні з використанням інноваційних технологій як неможливість суб'єктивного оцінювання викладачем при контролі і перевірці знань студентів і унеможливлення підказки чи списування студентами.

У цілому, можна відзначити такі позитивні сторони використання мультимедійних технологій, як: збільшення оперативності і точності отримання результатів оцінювання, а також об'єктивність і неупередженість оцінювання, можливість нових підходів до розробки навчальних матеріалів.

Практика застосування інформаційних технологій у викладанні української мови як іноземної у вищому навчальному закладі свідчить, що вони підвищують мотивацію студентів до вивчення іноземних мов, забезпечують не тільки індивідуалізацію та диференціацію навчання з урахуванням здібностей студентів, що є необхідним для розвитку необхідних мовленнєвих навичок та вмінь, але й показують результативність навчання через установаження міжкультурних зв'язків у віртуальному просторі, що у свою чергу створює умови для самоосвіти та дистанційної освіти.

Висновки. Інформаційні мультимедійні технології, як інновація у викладанні української мови як іноземної, в порівнянні з традиційними формами викладання, виконують такі важливі функції як: підвищують мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, покращують якість засвоєння матеріалу, розвивають пізнавальну активність студента, покращують умови керування увагою студентів при роботі з аудіовізуальними засобами навчання, стимулюють самостійність студента у вивченні, пошуку, підборі та обробці інформації, що, в свою чергу, пришвидшує процес навчання. Використання мультимедійних засобів у викладанні української мови як іноземної дозволяє за відсутності природного мовного середовища створити умови, максимально наближені до реального мовного спілкування на іноземній мові. Використовуючи інноваційні технології вища школа має можливість готувати висококваліфікованих фахівців з глибокими знаннями іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисова Ж.А. Мультимедийная презентация языкового материала как методический прием / Ж.А. Денисова, М.К. Денисов // Иностранные языки в школе. - 2008. - №3. - С. 20-27.
2. Євдокимов В.І., Пономарьова Г.Ф., Луценко В.В., Агапова Т.П. та ін. Ефективність навчання студентів: Навчальний посібник / За ред. В.І.Євдокимова. - Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2004. - 222 с.
3. Козаків В.Р., Дорошкін А.А., Задорожний А.М., Князевий Б.А. Лекційна мультимедіа. Аудиторія. Нові інформаційні технології в університетській освіті: Зб. наук. пр. Рос. наук.-метод. конф. - Ч. 2. - Новосибірськ, 1994. - С. 2-17.
4. Миндерова О.Н. Комп'ютер на уроках математики // Обдарована дитина. - 2003. - № 1. - С. 41.
5. Молянинова О.Г. Мультимедиа в образовании (теоретические основы и методика использования): Монография. - Красноярск: Изд. КрасГУ, 2002. - 300 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Denisova J.A. Multimedia Presentation of the material yazykovoho As methodical pryem / J.A. Denisova, M.K. Denisov // Ynostrannyye Languages in school. - 2008. - №3. - P. 20-27.
2. Evdokimov V.I. Ponomarev G.F., Lutsenko V.V., Agapov T.P. and others. The effectiveness of student learning: Textbook / Ed. V.I. Evdokimova. - Kharkov: HNPУ n.a. G.S. Skovoroda, 2004. - 222 p.
3. Cossakiv V.R., Doroshkyn A.A., Zadorozhnyy A.M., Knyazev B.A. Lecture media. Audience. New information technologies in university education: Coll. Sc. Works. Russian Sc.-Method. Conf. - Part 2. - Novosibirsk, 1994. - P. 2-17.
4. Mynderova O.N. The computer in mathematics lessons // Gifted child. - 2003. - № 1. - P. 41.
5. Molyaninova O.G. Multimedia in Education (theoretical foundations and methods of use): Monograph. - Krasnoyarsk Univ. KSU, 2002. - 300 p.

Roman L.A. Information Technology as an Innovation in Teaching Ukrainian as a Foreign Language

Abstract: This article analyzes the types and the role of information technology as a multimedia innovations in teaching Ukrainian as a foreign language. Studied the advantages of using information technology to media already existing educational technology.

Keywords: *innovation, information technology, multimedia, pedagogical technology, Ukrainian as a foreign language*

Роман Л.А. Информационные технологии как инновация в преподавании украинского языка как иностранного.

Аннотация: В статье проанализированы виды и роль информационных технологий как инноваций в преподавании украинского языка как иностранного. Исследуются преимущества использования информационных мультимедийных технологий в сравнении перед уже существующими педагогическими технологиями.

Ключевые слова: *инновации, информационные технологии, мультимедия, педагогические технологии, украинский язык как иностранный*